

Objektivnost tudi do trgovcev

Ne samo v Jugoslaviji, temveč v skoraj vseh državah so se zaradi vojnih dogodkov dvignile cene in tudi v državah, ki so daleč stran od vojnih dogodkov in ki morejo imeti od njih samo dobiček. Tako so se cene dvignile celo v Združenih državah Sev. Amerike. Za konsumente je dvig cen seveda hud udarec, posebno težak pa za stalne nameščence in še zlasti usoden za tako slabo plačane nameščence kakor so naši zvičničniki in dnevnika. Med temi mora dvig cen roditi težko nastojenje, saj že ne vedo, kako bodo prehranili svoje rodbine. Nič čudnega zato ni, če hočejo neki elementi uporabiti to težko skrb nameščencev za svoje politične namene in če skušajo izkoristiti splošno bedo kot agitacijsko sredstvo za svoje politične cilje. V ta namen pa jim je potreben grešnik, na katerega naj se izlije ljudska nejevolja. In ta grešnik naj bo po mnenju teh temnih elementov gospodarski človek, zlasti pa trgovec in podjetnik. Ve to na vse zadnje ni nič čudnega in to se dogaja skoraj v vseh državah in zato tudi v vseh državah doni klic po čim večjem obdačevanju vojnih dobičkov.

Toda v drugih državah se tudi ta zahteva resno obravnava, predvsem pa objektivno tudi za trgovce in podjetnike. Pri nas pa se naši časopisi do te objektivnosti še niso povzpeli in pri nas se o vprašanih draginjah, vojnih dobičkov in podobno razpravlja z apriorizmom, ki mora roditi le slabe posledice.

Kje bi bilo pri nas mogoče, da bi list razpravljaj n. pr. o vojnih dobičkih tako ko švicarski list, ki piše med drugim: V švicarskem volivnem boju je igrala veliko vlogo zahteva po obdačenju vojnih dobičkov. To je na vsak način zelo popularna zahteva, ki more zelo koristiti strankarskim interesom. Toda preden se vojni dobički obdačijo, morajo tudi biti doseženi. V Švici pa vsaj večji vojni dobički niso bili doseženi. Če se hočejo vojni dobički posebej obdačiti, se morajo najprej natančno določiti. Seveda je izven dvoma pravica države, da ima od vojnih dobičkov svoj delež. Toda stvar je treba pravilno presoditi. Če se n. pr. prav vsak dobiček obdači, potem izgubi tudi vsaka kupčija svoj smisel. Vendar ni nihče tako naiven, da bodo ljudje tvegali svoj denar, delali in mučili svoje živce samo zato, da se zvišajo davčni dohodki države. Če pa ljudje ne tvegajo več, potem zastane gospodarsko življenje, potem naraste brezposelnost. S tem pa tudi socialni izdatki države!

Vojni dobički naj se obdačijo, toda najprej je treba jasno povedati, kaj se smatra za vojni dobiček. Podjetnik ali trgovec mora jasno vedeti v naprej, koliko mora plačati državi, koliko pa njima ostane, ker drugače postaja vsaka kupčija in vsaka delavnost brezsmiselna. Stvar je pač v tem, da mora država pustiti trgovcu in podjetniku zaslužiti, če hoče biti kompanjon njih zaslužka. Kajti če ni zaslužka, potem tudi nima smisla biti kompanjon.

Tako razpravljajo objektivno švicarski listi o vojnih dobičkih. Ne pokažejo pa enake objektivnosti naši listi. Pri nas je n. pr. sedaj v ospredju debata o draginji. Ta

debata se vodi pri nas z izredno neobjektivnostjo, kajti sicer ni mogoče, da bi se prezrli tako odločilni momenti, ki so morali povzročiti dvig cen. Tako je dejstvo, da se pri nas pospešuje dvig cen za vse agrarne proizvode. Jasno je, če se podraže žito, koruza, jaja, krompir in vsa živila, da je s tem postalo življenje dražje in da morajo zato tudi industrijska podjetja zvišati mezde. To se je v Sloveniji tudi zgodilo. Industrijski izdelki pa se potem morajo nujno tudi podražiti.

Dejstvo je nadalje, da se je obtok bankovcev povečal od 6 na 9 milijard. Če je več denarja v prometu, se spremeni tudi cena predmetov. Dejstvo je tudi to, da so bile zaloge surovin in blaga pred izbruhom vojne pri nas premajhne, ne pa prevelike. Kontrola

uvoza je k temu mnogo pripomogla, a mnogo smo bili tudi sami krivi, kakor kaže pomanjkanje sladkorja pred začetkom sladkorne kampanje. Če pa so zaloge majhne ali celo premajhne, ni sile na svetu in ne paragrafa, ki bi zadržal dvig cen.

K vsem tem dejstvom pa je še treba prišteti zaradi vojne povsod povečano povpraševanje po blagu, podražitev prevoznih stroškov in tudi večji pohlep onih največjih dobaviteljev, ki pa niso v Sloveniji, in dobi se jasna slika, da so se morale cene dvigniti. To je prav tako, kakor je bilo za časa svetovne vojne. Tudi takrat je kar deževalo odredb proti dvigu cen, kljub temu pa se je podražil slab šifon od 40 do 50 vinarjev na 20 kron. Življenje je pač močnejše od vseh paragrafov.

Če se zato hoče draginja res zatrei, potem je treba postopati objektivno in objektivno presoјati tudi položaj trgovca. In zato se mora upoštevati tudi naslednje pravilo, ki mora biti za slehernega trgovca odločilno. Če prodaja trgovec zaboј kakšnega predmeta, mora znašati njegov izkupicek vsaj toliko, da more kupiti nov zaboј istega blaga. Če tako ne dela, potem bo njegova zaloga vedno manjša in namesto celega zaboja bo mogel prihodnjič kupiti le pol zaboja, nato pa komaj četrtino. Trgovec, ki tako postopa, likvidira svojo trgovino.

Draginja je velik in kompliciran problem, ki se more rešiti le z objektivnostjo. Vsaj del te objektivnosti pa mora veljati tudi za trgovca!

Industrija v Beogradu ne trpi niti primeroma toliko zaradi deviznih težav ko v Sloveniji. Devizna dovoljenja se slovenskim podjetjem omejujejo do skrajnosti, do čim dobe podjetja v Beogradu ta dovoljenja mnogo laže, pa tudi v mnogo večji meri, po vrhu tega pa še mnogo hitreje. Kolikokrat mora podjetje v Sloveniji čakati tudi dva meseca na uvozno dovoljenje, ko ga dobi, vidi, da mu je bila dovoljena le ena desetina zneska, za katerega je zaprosilo. Istočasno pa dobe ljudje z zvezami uvozna dovoljenja v takšni obilici, da jih sploh ne morejo uporabiti in da jih kar naravnost prodajajo.

Pa še druge prednosti nudi Beograd. Tu je središče, kjer so vse državne licitacije, tu je vedno prilika za posel. Kaj se pravi iz Slovenije se pogajati za državne dobave, kakšne težave so s tem združene, ve le tisti, ki je to enkrat poskusil. V Beogradu pa gre vse to lahko in kakor namazano.

In na vse zadnje se ne sme pozabiti še na dve okoliščini, ki tudi mnogo pomenita.

To so predvsem socialne dajatve in mezde, ki so v Sloveniji znatno višje ko v Beogradu in Srbiji.

Končno pa igra veliko vlogo tudi oddaljenost Slovenije od bogatih krajev Jugoslavije. Ta oddaljenost je zaradi visokih železniških tarif dostikrat odločilna v konkurenčnem boju.

To so na kratko glavni razlogi za selitev industrije iz Slovenije. Ti vzroki so znani že dolgo, vendar pa nismo zasledili še nikdar, da bi naši vodilni javni delavci kaj ukrenili za odpravo teh razlogov in skrbeli za izboljšanje pogojev za industrializacijo Slovenije. In kaj so storile v tem oziru naše politične stranke?

Odgovor prepuščamo njim in javnosti.

Vzroki za selitev industrije iz Slovenije:

previsoki davki, devizne težave in slabe zveze

Za nobeno pokrajino v Jugoslaviji ni tako važno, da se industrializira, kakor za Slovenijo, ker je Slovenija agrarno pasivna pokrajina, ki ne pridela toliko, da bi mogla prehraniti svoje prebivalstvo. Ni treba nič drugega, kakor da opozorimo na 10.000 do 12.000 sezonskih delavcev iz Prekmurja, ki morajo vsako leto v tujino na delo, ali pa so njih rodbine na zimno brez kruha. A ne samo v Prekmurju je tako, tudi v nekaterih okrajih na Dolenjskem ni nič boljše. Zato se mora Slovenija industrializirati in zato treba kar odkrito povedati, da slabo razumejo svoje naloge vsi oni naši javni delavci, ki industrializacije Slovenije ne pospešujejo. Kaj pa naj šele rečemo o onih, ki s pritiranim obremenjevanjem industrij silijo te k begu iz Slovenije.

A to se dogaja in zato se seli industrija iz Slovenije in seli se tja, kjer nudijo industriji posebne ugodnosti. Te ugodnosti nudita Beograd in Srbija in zato se je preselilo v Beograd 1.1938. 5 industrij, 1.1939. 6, v druge srbske kraje pa 4 industrije. Novih industrijskih podjetij pa je bilo ustanovljenih v Beogradu 1.1938. 29, 1.1939. pa 22, v vsej Sloveniji pa v obeh letih 5, zato pa so se leta 1939. iz Slovenije izselile 3 industrije, nekatere pa so likvidirale, med njimi Strojne tovarne in livarne, nekdanj tako cvetoče podjetje.

Najvidnejši razlog, zakaj se seli industrija iz Slovenije v Beograd, je

v davčni preobremenitvi Slovenije.

Zlasti velja to za prevelike samoupravne davščine. Kako zelo je industrija v Sloveniji davčno preobremenjena, kažejo naslednje številke:

Trgovina	
Trgovec z davčno osnovo 100 tisoč din plača davkov	
v Beogradu:	
osnovnega davka	10.000
dopolnilnega	8.000
za nar. obrambni fond	4.140
doklad 20%	2.500
skupno	24.640

v Zagrebu:	
osnovnega davka	10.000
dopolnilnega	8.000
nar. obramb. fond	4.140
doklad 60%	6.500
skupno	28.640

se zviša skupno davčno breme na 32.640, ker znašajo tu banovinske doklade 25 %, občinske 90 %, vse samoupravne torej 115 %. Trgovec v Splitu plača torej davka za 5000 din več ko v Zagrebu in za 9000 din več ko v Beogradu.

V Sloveniji pa se davčno breme zviša še v večji meri in plača trgovci s 100.000 din davčne osnove:

v Sloveniji:			
	din	din	din
	Ljublj.	Marib.	Celju
osnovni davek	10.000	10.000	10.000
dopolnilni	8.000	8.000	8.000
nar. obram. fond	4.140	4.140	4.140
doklade	12.500	12.700	16.000
skupaj	34.640	34.840	38.140

Doklade so: za Ljubljano 125 %, za Maribor 127 %, za Celje 160 %.

V Ljubljani plača torej trgovec natančno 10.000 din davka več ko trgovci v Beogradu. V Celju pa je nerazmerje še večje. Pri tem pa je treba opozoriti še na to, da v Beogradu davčna praksa ni niti primeroma tako rigorozna ko v Sloveniji. V resnici je davčna osnova v Sloveniji neprimerno višja ko v Beogradu. Nerazmerje v davčni obremenitvi je zato večje.

Industrijsko podjetje, ki plača redni družbeni davek od davčne osnove 500.000 din, plača te davke: v

	Beogradu	Zagrebu	Splitu
	din	din	din
osnovni	62.000	62.000	62.000
dopolnilni	25.000	25.000	25.000
nar. obramb. f.	21.600	21.600	21.600
doklade	12.400	24.800	55.800
skupaj	121.000	145.800	179.900

v Sloveniji:			
	Ljubljani	Mariboru	Celju
	din	din	din
osnovni	62.000	62.000	62.000
dopolnilni	25.000	25.000	25.000
nar. obramb. f.	21.600	21.600	21.600
doklade	77.500	78.740	99.200
skupaj	186.000	187.340	207.800

V Sloveniji plača torej industrijsko podjetje od 65.000 do 86.800 din več davka ko v Beogradu.

Razlika nastaja, ker so računa-

ne v Beogradu le 20 % občinske doklade, dočim se pobira poleg občinskih doklad, ki znašajo v Ljubljani 60 %, v Mariboru 50 % in v Celju 45 %, še okrajno cestne doklade v Ljubljani 10 %, v Mariboru 22 % in v Celju 20 %. Poleg teh doklad se pobira posebej še banovinska doklada, ki znaša 55 % v slovenski banovini. V podeželskih občinah Slovenije pa se pobira poleg tega še 35 odstotna šolska doklada.

Menda so te številke dovolj jasne in zgovorne.

Devizne ugodnosti
Ni pa davčna razlika edini vzrok, da se seli industrija iz Slovenije.

Težkoče pri uvozu surovin

Pri trgovinskih pogajanjih z Italijo je italijanska delegacija obljubila, da se bo zavzela za to, da italijanski izvozniki bombažnega prediva izvrše pred izbruhom vojne sklenjene zaključke, in sicer po čim bolj ugodnih cenah. Italijanske tovarne so nato sicer nekoliko omilile svoje pogoje, vendar pa so ti še vedno tako visoki, da jih naše tekstilne tvornice ne morejo sprejeti. Italijanske tovarne namreč zahtevajo, da pristanejo naše tovarne na 40 % zvišanje cen, ki so bile prej dogovorjene. Poleg tega zahtevajo, da se mora plačati blago franko italijanska meja ali franko italijansko pristanišče in poleg tega brez skonta. Če naše tvornice na te pogoje ne pristanejo, je nevarnost, da bombažnega prediva ne bodo dobile, ker se bo v kratkem kontingental v Italiji izvoz prediva za posamezne italijanske predilnice. Nove cene za bombažno predivo so povečane povprečno za 60 do 80 % in zato menijo italijanski izvozniki, da so zadosti popustili, če pristanejo za stare zaključke na samo 24 do 40 %no zvišanje cen.

Istočasno pa se vodijo tudi pogajanja o nabavi egiptskega bombaža. Po nekaterih informacijah je Egipt že načeloma pristal na to, da nam dobavlja bombaž. Ni pa še razčiščeno vprašanje, če bomo morali plačati bombaž z devizami ali pa s kompenzacijami. Iz Beograda poročajo, da bo to vprašanje v kratkem rešeno.

Konferenca o nabavi bombaža

O nabavi surovin za tekstilno industrijo je razpravljala v soboto posebna konferenca v Narodni banki. Konference so se udeležili zastopniki tekstilnih industrij iz vse države ter resornih ministrstev. Na konferenci se je ugotovilo, da je najbolje, če dobi naša industrija bombaž iz Amerike, ker je po kakovosti najboljši, poleg tega pa primeroma najcenejši. Bombaž iz Turčije ne ustreza, poleg tega pa nam more dati Turčija največ 3 milijone kg bombaža, dočim potrebujemo mi 25 milijonov kg. Tudi bombaž iz Egipta ne ustreza za vse tekstilne stroke. Narodna banka je obljubila, da bo omogočila nabavo bombaža v Ameriki. Kakor poročajo »Novosti«, je že 3000 bal bombaža za našo državo na potu in je ladja s tem bombažem že zapustila Gibraltar.

Del prej naročenega bombažnega prediva bodo Nemci dobavili

Pri zadnjih trgovinskih pogajanjih v Beogradu je nemška delegacija obljubila, da bo skušala doseči, da nemške firme prej naročeno bombažno predivo dobavijo. Sedaj se je doseglo, da bodo nemške firme dobavile vsaj del tega prediva. Posebna nemška delegacija pride v Beograd, da določi modaliteto za izročitev tega blaga.

Pred novim zvišanjem cen rižu

V Italiji se določajo cene za riž vsake tri mesece. »Jug. kurir« poroča, da nameravajo v Italiji sedaj znova zvišati ceno izvoznemu rižu, in sicer od 197 na 212 lir franko naša meja. Ker smo danes navezani skoraj izključno na italijanski trg in ker je treba upoštevati tudi to, da se je cena vrečam iz jule, ki se uporabljajo za riž, zvišala, je skoraj gotovo, da se bo riž podražil.

Oddaja velikoprodaje tobačnih izdelkov

Uprava drž. monopolov je razpisala za 21. december prvo ofertno licitacijo za oddajo v zakup prodaje tobačnih izdelkov in cigaretnega papirja za dobo od 1. aprila 1940. do 31. marca 1945. Pogoji za udeležbo pri licitaciji in vse druge informacije se dobe pri tobačni tovarni v Ljubljani.

Nemci nezadovoljni z našimi žitnimi cenami

Cene, ki so jih zahtevali naši mlinci od Nemcev, nočejo Nemci sprejeti. Naši mlinci so namreč zahtevali, da so zaradi velikega kolabanja cen na žitnem trgu njih cene neobvezne in da se avtomatično zvišajo, kakor hitro se zvišajo na trgu. Nemci pa tega pogoja nočejo sprejeti in zato je tudi zastal izvoz pšenice in žita v Nemčijo, dokler se cene na našem trgu ne stabilizirajo.

Uredba o enodstotnem invalidskem fondu

V veljavo je stopila uredba o enodstotnem prispevku za narodni invalidski fond, ki jo je izdal ministrski svet na predlog ministra za socialno politiko in ljudsko zdravje in ki se glasi:

§ 1. — V korist narodnega invalidskega fonda se predpisuje 1 odstotni prispevek od vseh izplačil ministrstva za vojsko in mornarico za izvršena naročila (nabave, dela, zakupe in posle). Od uredbe se izvemajo zakupi po § 39. uredbe o vojnih invalidih in drugih žrtvah vojne. Ta prispevek se pobira tudi od izplačil, ki se izplačujejo za posle državne obrambe pri blagajnah drugih ministrstev ter podrejenih jim ustanov, samoupravnih teles in njim podrejenih ustanov, ko tudi ustanov in podjetij, v katerih imajo država in samouprave večino obratnega kapitala brez ozira na pravno obliko teh ustanov in podjetij. Ali ima kateri posel (nabava, delo, zakup itd.) državno obrambni značaj, odloči v primeru spora minister za socialno politiko in ljudsko zdravje v sporazumu z ministrom za vojsko in mornarico.

§ 2. — Vse blagajne, ki izplačujejo račune po čl. 1. te uredbe, morajo po uveljavljanju te uredbe zadržati en odstotek prispevkov in do 5. v mesecu poslati zadržane prispevke za pretekli mesec Narodnemu invalidskemu fondu na njegov tekoči račun št. 2440 pri Drž. hip. banki.

§ 3. — Ta prispevek mora osebo in dokončno plačati koristnik računov, zavezanik po čl. 1. te uredbe. Ta prispevek se ne sme posebej izkazati v računu.

§ 4. — Vsa navodila za izvajanje te uredbe bo predpisal minister za socialno politiko in ljudsko zdravje v sporazumu s finančnim ministrom.

Občni zbori

Zadruga »Jugrad«, prva jugosl. gradbeno hranilna zadruga ima 9. redni letni občni zbor 3. decembra ob 8. v restavraciji pri »Šestici« v Ljubljani.

»Korotan«, lesna industrijska delniška družba na Prevaljah ima izredni občni zbor v četrtek 14. decembra ob 17. v Farni vasi pri Prevaljah. Na dnevnem redu je sklepanje o likvidaciji družbe ter o volitvi likvidatorjev.

Vprašanje izpopolnitve strokovnega šolstva

(Poročilo tajnika dr. Pretnarja na seji zbor. sveta dne 15. nov. 1939.).

Vsak narod in država, ki hoče kulturno in gospodarsko napredovati, mora v ta namen pričeti z delom in primerno vzgojo že pri mladini. To načelo velja tudi, če hočemo doseči kulturni, strokovni in gospodarski napredek našega obrtništva. Pričeti moramo pri vajencu.

Ze v prejšnjem stoletju je prodrlo prepričanje, da obrtnemu narščaju ne zadostuje samo vajenska vzgoja v delavnici mojstra, temveč da jo je treba izpopolniti tudi z dopolnilno šolsko vzgojo v teku učne dobe. Po vzgledu drugih dežel se je pričel šolski vajenski pouk v naših krajih v prvih preprostejših oblikah kmalu po letu 1850. Obrtno-nadaljevalno šolstvo se je v poznejših desetletjih razvilo tako daleč, da smo imeli pred svetovno vojno v naših krajih že po vseh mestih in važnejših obrtniško-industrijskih centrih obrtno-nadaljevalne šole z določenim učnim programom, v katerih so poučevale nalašč za to usposobljene učne moči. Vajenci so pohajali v večerne in dnevne šole, ki so imele po dva do tri letnike, v pogostnih primerih, ko je bilo treba dati vajencu še najosnovnejšo predizobrazbo o pisanju, računanju itd., da je postal zrel za redni strokovni šolski pouk, so pohajali taki vajenci še tako zvani pripravljalni razred. To šolstvo se je vzdrževalo na ta način, da je dve tretjini potrebnih sredstev prispevala država, ostalo pa druga oblastva in korporacije.

Po svetovni vojni se je skrb za obrtno-nadaljevalno šolstvo še povečala, vendar pa je ostalo dajšo vrsto let v glavnem še vse pri starem. Šele novi obrtni zakon, ki je stopil v veljavo 9. marca 1932., je v §§ 295. do 306. s posebnimi določbami o strokovnih nadaljevalnih šolah postavil enoten in zdrav temelj nadaljnjemu razvoju obrtno-nadaljevalnega šolstva v naši državi. Na podlagi tega zakona je izdalo ministrstvo za trgovino in industrijo v letu 1935. **uredbo o organizaciji, učnem načrtu, strokovni izobrazbi učiteljev in uporabi učbenikov v strokovnih nadaljevalnih šolah.** Ta uredba je s svojimi predpisi omogočila, da so poedine banovine prilagodile zlasti učni program na obrtnih nadaljevalnih šolah potrebam in razvojni stopnji gospodarstva, posebno obrta v svojem okolišu. Na podlagi tega je kralj. **banška uprava dravske banovine v Ljubljani izdala izvršno odredbo** z dne 26. marca 1935., k ministriški uredbi, pozneje pa je z odredbo z dne 3. septembra 1937., VIII. št. 5806/1, odredila za svoj okoliš **podrobni učni načrt** in program za strokovne nadaljevalne šole in občasne strokovne tečaje ter je izdala k temu učnemu načrtu še izčrpnjša splošna navodila in določbe. Pri teh odredbah, zlasti pri določitvi učnega načrta se je postopalo po vzoru čeških strokovnih nadaljevalnih šol, ki so bile na glasu kot ene najvzornejših v Evropi.

Slovenija je pasivna pokrajina in kmetijstvo more preživljati samo sorazmerno majhen del kmetijskih otrok. Velik del naše kmetijske mladine pa se mora posvetiti obrtnemu poklicu ali si iskati kruha v tavnarh ali tudi v tujini. Enako velja za otroke delavskih slojev. **Obrt ima torej za Slovenijo ne samo eminenten gospodarski, temveč tudi socialni pomen.**

Zato pa se mora posvečati strokovni vzgoji obrtnega vajenca še posebna važnost. To velja tako za vzgojo vajenca v mojstrovih delavnicah kakor tudi za njegovo dopolnilno šolsko izobrazbo v strokovni nadaljevalni šoli.

Vprašati se treba:

Ali ureditev strokovnega nadaljevalnega šolstva in sedanji način in uspehi pouka vajencev ustrezajo svojem namenu in izpolnjujejo to, kar se zahteva in pričakuje od pouka v teh šolah?

Ce na to vprašanje podvržemo ureditev in uspeh našega obrtnega nadaljevalnega šolstva analizi in stvarni kritiki, se nam odpirajo mnogi problemi. Predvsem si moramo biti na jasnem, kaj je

bistveni namen in naloga obrtne nadaljevalne šole.

Vajenci prihajajo k mojstrom v uk običajno z elementarno šolsko predizobrazbo, ki je čisto zelo pomankljiva. Mojster more nuditi vajencu samo izvežbanost v priprostejšem ročnem delu dotične stroke, da postane poraben za samostojnejše delo kot pomočnik. V delavnici vidi razno orodje, včasih tudi stroje ter ima opraviti s surovinami in drugim materialom, ki ga pa spoznava samo površno, kolikor je pač v zvezi z ročnim delom, ki ga izvršuje sam, ali opazuje pri drugih. Z računanjem, kalkulacijo, blagajniškim poslovanjem, strokovnim risanjem, podrobnejšim poznavanjem surovin in materiala ter njihovih lastnosti nima opraviti. Če hoče postati dober pomočnik in pozneje dober mojster, pa se mora vsega tega priučiti vsaj do neke mere. To naj izpolni obrtna nadaljevalna šola.

Kakšen je ustroj sedanjega obrtnega nadaljevalnega šolstva, ki naj zadosti tej nalogi?

V zborničnem okolišu imamo tri vrste obrtnih nadaljevalnih šol. Tako splošne obrtne nadaljevalne šole, ki jih obiskujejo vajenci raznovrstnih strok; pouk je dvakrat tedensko, skupno po 10 ur ter traja devet mesecev. V krajih, kjer ni najmanj 50 učencev, so nekakšno nadomeščilo teh šol tako imenovani občasni strokovni tečaji, ki trajajo samo 6 mesecev. Tretja vrsta so strokovne nadaljevalne šole, ki jih posejajo vajenci določene skupine sorodnih strok; te šole so samo v Ljubljani.

Ze ta pestrost sedanjih obrtno-nadaljevalnih šol kaže, da je ureditev pouka po določenem enotnem sistemu za vse vajence nemogoča. Velike težkoče povzroča nadalje to, da je predizobrazba vajencev, ki posejajo te šole, zelo različna. Nekateri imajo že kak razred srednje ali tej enake druge šole, drugi imajo komaj ljudskošolsko predizobrazbo in mnogi ne prinesejo s seboj niti zadostnega znanja o onem, kar nudijo ljudske šole. K temu se pridružuje še občutna starostna razlika vajencev. Iz teh razlogov je pouk na obrtnih nadaljevalnih šolah bistveno drugačen kakor na drugih šolah, ker se mora prilagoditi individualno vsakemu učencu po njegovih predizobrazbi, duševni sposobnosti in sprejemljivosti. Pa še te obrtno-nadaljevalne šolske vzgoje ne uživa več kakor tretjina vseh vajencev, ker posejajo pouk samo tam, kjer je šola, t. j. v mestih in večjih obrtniških in industrijskih centrih. Od 9.854 vajencev obiskuje obrtne nadaljevalne šole samo 6.604 vajencev.

Važen problem za pouk na strokovnih nadaljevalnih šolah je

učni načrt.

Priznati je treba banski upravi, da je pokazala mnogo razumevanja in truda, da prilagodi učne načrte našim razmeram in potrebam. Do gotove mere je bila pri tem vezana na predpise ministriške uredbe. Kljub temu moramo žal ugotoviti, da učni načrt še vedno v mnogem ne ustreza temu, kar narekuje potreba obrta in teore-

tično praktične vzgoje obrtnega narščaja. Učni program je preveč natrpan z razno stvarino, ki bi se mogla pogrešati, vstaviti pa bi bilo treba marsikaj, kar je zelo važno za vajenca. V obrtnem spisu je n. pr. v načrtu med drugim tudi davčna napoved in razne druge davčne vloge. Kaj ve 15 do 16letni vajenec o davkih! Učni program za knjigovodstvo je za primitivne razmere obrtnika, zlasti pa za vajenca iz drugega leta učne dobe naravnost praktično nemogoč. Trgovsko-menični pouk v tretjem razredu obrtne nadaljevalne šole gre predaleč. To velja tudi za učni program o obrtni zakonodaji in nauku o državi, ki nima merila za to, da gre za mlade vajence iz prvega in drugega razreda. Učni načrt za strokovno risanje je prirejen za več kot 50 raznih rokodelskih strok, razdeljenih na 4 skupine. V Ljubljani, kjer so odgovarjajoče strokovne nadaljevalne šole, je do neke mere še izvedljiv. Na vseh ostalih šolah, zlasti na deželi, pa bi morali biti naravnost vsevedni učitelji, ki bi izvršili vsaj del načrta s praktično zadovoljivim uspehom.

Za uspešno izvajanje učnega načrta so potrebne primerne učne knjige in pripomočki ter primerne kvalificirane učne moči.

Učnih knjig in pripomočkov za obrtne nadaljevalne šole manjka. To, kar imamo, je že zastarelo, prenatrpano, preobsežno in nepraktično, tako da za dober in praktično urejen pouk vajencev res ne more prihajati resno v poštev. Večino učnih ur mora zato učiteljstvo izgubiti z narekovanjem, učenci pa s pisanjem v zvezke. V tem oziru je naše obrtno nadaljevalno šolstvo res nekaj posebnega in izrednega v primeri z drugim šolstvom. Če bi bile kje potrebne dobre, kratke, poljudne in praktično spisane učne knjige, bi morale biti za obrtne nadaljevalne šole. Za nazoren pouk v strokovnem risanju bi bili potrebni vzorci ali modeli predmetov, da si more vajenec, ki še nima pravega pojma o likih in drugih predmetih, nazorno predstavljati risarski predmet. Redke so šole, ki imajo take zbirke. Pouk v stvarinoznanstvu je brez blagovnih zbirk in vzorcev surovin in drugega materiala praktično skoraj brez vsakega uspeha. Vajenec ne more imeti prave predstave in zanimanja za stvar, ako ne vidi vzorca. Tudi takih zbirk v obrtnih nadaljevalnih šolah manjka. (Konec prihodnjic.)

Politične vesti

Pogajanja za sklenitev balkanskega pakta so baje že naletela na mrtvo točko, ker sta Turčija in Grčija odklonili romunske pogoje.

Nemčija ne nasprotuje ustanovitvi balkanskega nevtralnega bloka, če ni v njem Turčije, ker Turčiji zaradi njenega pakta s Francijo in Anglijo nič več ne zaupa.

Iz Berlina se oficijozno poroča, da nima Nemčija prav nikakih napačnih namer proti balkanskim državam, temveč hoče nasprotno, da se vojna na Balkan ne razširi. Nasprotno pa da je namera Francije in Anglije, da potegneta v vojno še balkanske države, ker da bi na ta način dobile pomožne divizije.

Nemčija je Sovjetski Rusiji odsvetovala, da bi začela kakšno akcijo zaradi Besarabije, dokler traja sedanja vojna. Rusija je baje na to že pristala in zato da so tudi v Romuniji glede Besarabije bolj optimistični.

Po italijanskem radiu je bilo objavljeno, da je popolnoma napačno mnenje, da bi Italija na Balkanu zastopala eno ali drugo vojskujočo se stranko, ker ni Italija instrument niti te niti druge skupine.

Italijanski listi poročajo, da pomeni zahteva zaveznikov po obnovi Avstrije, Češkoslovaške in Poljske

namero, da se znova razkosa Nemčija. Zato Nemčija ne bo pričela nikakih sovražnosti proti nevtralnimi državam, temveč se bo z vso silo vrgla na Anglijo in Francijo. Velika Britanija ne bo ušla vojnim grozotam, čeprav jo loči morje od Nemčije.

Nizozemska kraljica je vprašala švedskega, danskega in norveškega kralja, če bi hoteli sodelovati pri novi pobudi za mir. V čem naj bo ta nova mirovna pobuda, se ne poroča.

Italijanska in španska vlada sta po svojih veleposlaniških sporočilih berlinski vladi, da imata interes na tem, da se vsestransko spoštuje nevtralnost Belgije in Nizozemske.

V Londonu se je sestal veliki vojni svet, katerega so se udeležili: Daladier, Gamelin, general Vuillemin in admiral Darlan, od angleške strani pa Chamberlain, Halifax, Churchill, letalski ministri Wood, Hore Belisha, lord Gorth in admiral Pound. O seji je bilo izdano uradno poročilo, ki med drugim pravi: Francija in Velika Britanija bosta čim bolj poenotile gospodarske napore v sedanji vojni. Zlasti naj se pokaže skupnost gospodarskega delovanja v letalstvu, proizvodnji municije, priskrbi živil in surovin ter v gospodarski vojni. Nove odredbe, ki so bile v ta namen izdane, omogočajo pravilno razdelitev gospodarskih dobrin med obe državi z izločitvijo vsake medsebojne konkurence. Izvajanje teh sklepov je bilo poverjeno stalnemu angleško-francoskemu izvršnemu odboru. Praktično pomenijo sklepi vojnega sveta, da je bila ustvarjena med Francijo in Veliko Britanijo gospodarska skupnost.

Ustanovitev vrhovnega gospodarskega sveta Francije in Anglije obširno komentirajo francoski in angleški listi ter pravijo, da bosta Francija in Anglija skušale sedaj osvojiti vse one trge, ki jih je Nemčija izgubila zaradi pomorske blokade. Če bi se takšno sodelovanje doseglo že med svetovno vojno, bi se bila ta končala dve leti prej. Nekateri pravijo, da je ustanovitev skupnega ministrstva, kar pomeni ustanovitev vrhovnega gospodarskega sveta, epohalen dogodek, ki je brez primere v zgodovini in ki bo gotovo odločilno vplival na potek vojne.

Na zapadni fronti je bila zadnje dni živahna letalska delavnost. Nemci poročajo, da so njih letala preletela vso Francijo in Anglijo. Trije angleški bombniki so napadli vojno luko Wilhelmshafen. Nemci trde, da so angleška letala pregnali.

Angleško javno mnenje zahteva, da vodi vlada bolj aktivno vojno politiko in da se na bojišču že enkrat doseže kak dejanski uspeh.

»Paris Soir« poroča, da so se opazile nemške vojne ladje v Finskem zalivu. List meni, da pomeni pojav teh ladij v Finskem zalivu, da Nemčija sodeluje pri sovjetski gospodarski blokadi Finske.

Zastopniki dominionov in Indije so se sestali na imperialni konferenci ter so nato sprejeli novinarje ter jim izjavili, da so vsi dominioni in tudi Indija odločeni, da se bore na strani zaveznikov.

Nemiri v Pragi so se začeli, ker so hoteli dijaški demonstrirati ob pogrebu dijakov, ki je bil ubit pri demonstracijah 28. oktobra. Demonstracije so trajale več dni. Nato pa so prišli v Prago močni oddelki SS in SA ter zavzeli univerzo in aretirali množico dijakov. Ker so se nekateri češki dijaški zatekli v naš Aleksandrov dom, je tudi tu prišlo do incidentov.

Iz Prage se poročajo nove podrobnosti. Število justificiranih dijakov se je zvišalo na 12. Aretiranih je bilo 2000 dijakov, od katerih pa je bilo kasneje 800 izpuščenih. 1200 dijakov in »jakini« pa je bilo prepeljanih v koncentracijska taborišča. Praga je ko izumrla. Nič ne gre na ulico, če ni prisiljen. Nad Prago in drugimi mesti je bil proglašen preki sod. Predsednik Hacha je bolan, po drugih vesteh pa celo interniran. Po radiu je imel predsednik Hacha govor, v katerem je opozarjal Čehe, da ne nasedajo emigrantom, ker bodo sicer samo nepotrebne žrtve.

Nemci v posebnem poročilu pravijo, da se morda zdijo ukrepi proti dijakom prestroji, da na je treba pomisliti, da je Nemčija v vojni in da zato ni mogla drugače postopati. Nemci nadalje demantirajo, da bi bila v škodljivih zavodih v Plznju kakršna koli sabotaža.

Za tri leta so zaprte vse praške visoke šole zaradi zadnjih dijaških demonstracij v Pragi.

Po angleških vesteh je bilo na Češkem aretiranih 50.000 oseb.

Po vsej Nemčiji so se začele preiskave proti ljudem, ki so sumljivi, da simpatizirajo z monarhizmom.

Nemške pomorske oblasti so dosedaj zadržale 15 finskih ladij.

Guverner od Nemcev zasedenega poljskega ozemlja je izdal uredbu o uvedbi prisilnega dela.

Samostojni predlogi zborničnih svetnikov

Za izboljšanje plač državnim nameščencem

Predlog zbor. svet. Joža Hrastelja

Službeni prejemki državnega nameščenstva že od raznih preureditev, ki so se izvršile v povojni dobi, niso bili docela v skladu z dejanskimi potrebami. V nižjih in srednjih položajih ostajajo daleko pod minimumom, katerega človek za življenje nujno potrebuje. Že dozdaj si državni nameščenec največkrat ni mogel nabavljati nikake obleke, perila in obutve, ker so mu službeni prejemki komaj zadostovali za skromno prehrano in stanovanje. Naše gospodarstvo ravno zaradi dejstva, da si državni nameščenec ne morejo privoščiti niti tega, kar nujno potrebujejo, veliko trpi in se posebno naša trgovina ne more toliko razviti, da bi normalno poslovala.

V zadnjem času se položaj od dne do dne poostruje. Najnujnejše življenjske potrebe, n. pr. moka, kolonialno blago, manufakture itd. se postopoma draže, kar je pač naravno, ker so tudi za trgovce nabavni pogoji vedno težji. Danes državni nameščenec ne zasluži niti toliko, da bi se pri življenju iz rok v usta po vedno višjih cenah mogel tudi skromno preživeti. Posebno so prizadete družine s številnimi nepreskrbljenimi otroki. Naš upravni aparat, katerega predstavljajo državni in avtonomni nameščenec, se vedno bolj proletarizira, kar ni niti v našem državnem, še manj pa v gospodarskem interesu.

Smatram za potrebno, da zbornica opozori osrednjo vladno na nujno potrebo, da se materialni položaj državnih in samoupravnih nameščenec, zlasti srednjih in nižjih, izboljša in predlagam, da se po šle s tega mesta na ministrski svet naslednje brzojavko:

Zbornica za trgovino, obrt in industrijo kot predstavica gospodarstva dravske banovine opozarja osrednjo vladno na vedno bednejši položaj državnih nameščenec, posebno onih s številnejšo družino. Položaj je ravno v sedanjih časih, ko so najnujnejše življenjske potrebe od dne do dne dražje, tako neugoden, da je pomoč nujno potrebna. Prosimo, da osrednja vlada posveti temu vprašanju vso pozornost, ker ni niti v državnem niti v gospodarskem interesu, da stan državnih nameščenec vedno bolj propada in se proletarizira. (Živahno odobravanje.)

Kakor smo čuli iz poslovnega poročila, je pošto ministrstvo samo priznalo nujnost naše avtomatske centrale in jo je sprejelo v uredbo o investicijskem programu. Toda nabava naše centrale je šele na desetem mestu, vrhu tega ni predvidena avtomatska skupina z vso bližnjo in daljno okolico. Od izdaje uredbe je poteklo že sedem mesecev, vendar se glede telefona v Celju ni ničesar ukrenilo. Da bi se za naš telefon določeni kredit ne porabil za kake druge namene, predlagam, da zbornica s posebno spomenico opozori na nujnost nabave avtomatske centrale v Celju, ki naj bo tako urejena, da bo mesto zvezala v enotno skupino tudi z daljno okolico. Kako težke škode nastajajo, ker nima Celje telefonske centrale, kaže že naslednji primer: Včeraj je nastal velik požar v Trnovljah pri Celju. Neki uradnik kliče po telefonu gasilce, a ne more dobiti zveze. Posledica: 3 velika gospodarska poslopja so pogorela do tal. Velikanska škoda bi se mogla preprečiti, če bi bili gasilci po telefonu takoj obveščeni o požaru.

V lokalnem prometu se pomanjkanje telefonske centrale občuti še prav posebno. Kake številke je treba klicati po pol ure. Vzrok je najbrže v tem, ker je osebja premalo.

Celje z 42 milijoni davka zasluži, da se že enkrat da Celju njegova pravica.

Eno četrtino vseh poštinih dohodkov daje Slovenija pošti in zato naj tudi pošta da Sloveniji to, kar ji pritiče! (Odobravanje.)

Celje je imelo pred vojno vso noč telefonsko službo, sedaj pa le še do 9. zvečer. Danes smo torej na slabšem, ko pred vojno. Menda ta konstatacija zadostuje.

Z velikim odobravanjem je sprejel zbornični svet predlog zbor. svet. Fazarinca, a tudi poudaril, da tudi drugi kraji nujno potrebujejo izboljšanje telefonskega prometa.

Proti ukinitvi potniških vlakov Predlog zbor. svet. Škrlja Ivana

Generalna direkcija državnih železnic je z 28. oktobrom ukinila na območju ljubljanske železniške direkcije nič manj kot 90 potniških in mešanih vlakov, to se pravi, da je od celotnega števila 358 potniških vlakov v Sloveniji ukinjena kar ena četrtnina. To je vsekakor prehud udarec za naš promet.

Na nekaterih progah, ki so bile komaj uvedene, kot n. pr. Sevnica-Trebnje, so bili od dosedanjih 6 parov vlakov ukinjeni kar 3 pari, to se pravi 50 % v primeri s prejšnjim stanjem. Brzovlaka št. 9 in 10 na progi Ljubljana-Beograd in obratno sta bila ravno dobro vpeljana. Ta ukinitve pomeni težak udarec prav posebno za Slovenijo in njen poslovni svet, ki je s to zvezo dobival dosedaj že dopolno pošto, ki je prihajala z juga, medtem ko jo bo sedaj dobival popoldne oz. naslednjega dne.

Z izvedeno ukinitvijo pa je zadnji težak udarec tudi dohodkom same železniške uprave, ker je ukinjeno znatno število sicer dobro frekventiranih in torej rentabilnih vlakov.

Če upoštevamo prav v celoti vse razloge, ki so bili odločilni za navedeno ukinitve, moramo kljub temu po objektivni presoji in v interesu stvarnih potreb prometa zahtevati kot najnujnejše, da se zopet postavi v promet vsaj polovica ukinjenih vlakov. Predvsem gre tu za zopetno uvedbo brzovlakov št. 9 in 10 na progi Ljubljana-Beograd, dalje je potrebna zopetna uvedba naslednjih potniških vlakov:

št. 9432 na progi Sevnica—Zidani most;
št. 639 na progi Ljubljana—Zidani most;
št. 614 na progi Zidani most—Ljubljana;
št. 633 in 638 na progi Ljubljana—Postojna;
št. 8033, 8034 na progi Ljubljana—Vrhnika;
št. 2114, 2115 na progi Rogatec—Grobello;
št. 8235, 8236 na progi Poljčane—Zreče;
št. 8234, 8237 na progi Slov. Konjice—Zreče;
št. 8332, 8333, 8340, 8341 na progi Slov. Bistrica—Slov. Bistrica-mesto;
št. 8618, 8619 na progi Jesenice—Rateče-Planica;
št. 8423, 8424 na progi Ljubljana—Kamnik-mesto;
št. 8517, 8518 na progi Kranj—Tržič;
št. 1135 na progi Čakovec—Kotliba;
št. 8712, 8714, 8720, 8729 na progi Ormož—Murska Sobota;
št. 8734, 8733 na progi Murska Sobota—Hodoš;
št. 8812, 8813, 8814, 8825 na progi Ljutomer—Gor. Radgona;
št. 9018, 9019 na progi Maribor—Prevalje;
št. 9124, 9137 na progi Slovenjgradec—Dravograd-Meža;
št. 9217 na progi Novo mesto—Ljubljana;
št. 9414, 9413, 9418, 9417 na progi Sevnica—Trebnje na Dol.;
št. 9532, 9533 na progi Novo mesto—Straža Toplice.
(Odobravanje.)

Kako naj se pomaga gostinstvu Preglog zbor. svet. Mira Peterlina

Na svoji včerajšnji seji je gostinski odtok obširno razpravljalo o našem turizmu z ozirom na današnji mednarodni položaj. Gotovo je res, da je razvoj tujkega prometa mogoč samo, ako so na svetu urejene razmere, to je, ako vlada mir. Vendar pa moramo koncentrirati vse svoje sile na to, da dobimo vsaj nekaj nadomestila za izgubo radi izpada inozemskih gostov tam, kjer se ta more dobiti. To pa moremo dobiti predvsem doma, zlasti na jugu naše države.

Prav posebno skrb moramo posvetiti našim gostinskim obratom v tujko-prometnih krajih in storiti vse, da prebradejo težko dobo, ki lahko traja več let, dokler ne pridemo zopet do normalnega razvoja turizma sploh. Zahteva po že toliko predlagani sanaciji hotelirstva je postala sedaj nujna in neizbežna. Realizacija te zahteve predstavlja prvenstveni in poglavitni pogoj za obstoj hotelirstva v turističnih krajih. Vidimo in jasno je, da ima vsak mednarodni politični zapletljaj, zlasti pa položaj današnjega obsega, katastrofalen vpliv na obisk letovišč in s tem tudi katastrofalen vpliv na obstoj hotelskih podjetij, ki so danes nezaščitena in izpostavljena vsem ukrepom svojih upnikov. Ne moremo in nečemo trditi, da je

edini izhod iz našega težkega položaja zaščita, toda uverjeni smo, da je obstoj hotelskih podjetij v turističnih krajih brez državne pomoči nemogoč in naj bi se vsaj izvedla tolikokrat obetana sanacija gostinstva s tem:

1. da se gostinskimi obratom zniža obrestna mera,
2. da se konvertirajo obstoječa posojila po privilegiranih denarnih zavodih v dolgoročna posojila.
- Glede ukrepov, ki so potrebni za povzdigo domačega turizma, pa je treba zahtevati naslednje:
1. vozne olajšave na železnicah naj ne veljajo samo za nedelje, ampak tudi za praznike, izredne vozne olajšave pa tudi za razne prireditve v letoviščih in zdraviliščih,
2. Prireajo naj se narodni festivali v naših letoviščih,
3. Prireajo naj se gospodarski, prosvetni, znanstveni in drugi kongresi v letoviščih,
4. Dovolijo naj se davčne in taksne olajšave,
5. Pocen naj se električni tok v letoviščih,
6. Uvede naj se intenzivna propaganda v sosednjih nevtralnih državah, ki bi nam lahko dale večje število gostov.

Zbornica naj se blagovoli zavzeta za čimprejšnjo realizacijo gori naštetih predlogov.

Dostava prodanega blaga na dom

Predlog zbor. svet. g. Milka Senčarja

V zadnjem času obrtna oblastva preganjajo zaradi prestopka obrtnega zakona trgovce, ki dostavljajo zunaj kraja svoje trgovine svojim odjemalcem prodano blago na dom. Progon se vrši navadno na ovadbo železniške uprave, češ da morajo imeti trgovci za to dostavo posebno dovolitev banske uprave. To stališče ni pravilno. Trgovci dostavljajo na dom samo blago, katero prodajo svojim odjemalcem, za kar so po obsegu svoje obrtne pravice upravičeni. Trgovci se vendar ne sme in ne more braniti, da na željo odjemalca dostavi prodano blago tudi na dom, posebno ker je zanj dostava samo breme, za katero ne dobi nobene odškodnine, kajti blago prodajajo po eni in isti ceni tudi, če ga ne dostavijo na dom. Blago se ne bi smelo dostavljati na dom samo zunaj kraja trgovčevega obrata, dočim se sme dostavljati v kraju trgovine brez nadaljnega. Ravno to, da v kraju obrata sme vršiti dostavo, zunaj kraja obrata pa ne, dokazuje, da mu dovolilo tudi za dostavo zunaj svojega obratovališča ni potrebno. Razlikovanje v tem pogledu v zakonu ni utemeljeno.

Obča upravna oblastva se za progon sklicujejo na § 1. uredbe o izdajanju dovolitev za prevoz s motornimi vozili, ki predpisuje, da je za dostavo zunaj kraja trgovčevega obratovališča potrebna dovolitev banske uprave. Na tej podlagi prepoveduje tudi člen 8. pravilnika o prevozu potnikov in blaga z motornimi vozili trgovcem,

da ne smejo prevažati prodanega blaga do kupca zunaj kraja sedeža obrata. Vendar je državni svet že z razsodbo z dne 27. marca 1936 št. 8466 razsodil, da ta uredba in torej tudi pravilnik nista v skladu z zakonom o obratih. Razsodba gre za tem, da po § 1. zakona o obratih spada pod odredbe tega zakona samo pridobitno poslovanje, kolikor je redno in samostojno. O nerednem prevozu se tega ne more trditi, kajti prevoz, ki se vrši le od primera do primera, se nikakor ne more kvalificirati za redno poslovanje. Poslovanje tudi ni samostojno, ker se izvaja le v okviru glavnega obrata, to je trgovine v vidu postranskega opravila. Po izreku državnega sveta prevoz blaga do odjemalcev ne predstavlja obrta in ne more biti brez izrečnega zakonitega predpisa nobene zapreke, da trgovci na ta način dostavljajo prodano blago svojemu odjemalcu.

Trgovci se morajo za te pravice šele boriti. Upravna oblastva se razumljivo postavljajo na stališče, da ta razsodba državnega sveta zanje ni obvezna. Vendar bi bilo želeli, da se trgovcem prihranijo nepotrebni stroški, katere imajo s pritožbami in da bi se upravna oblastva ravnala po tej razsodbi.

Predlagam, da Zbornica naprosi ministrstvo za trgovino in industrijo, naj izpodbijano uredbo spravi v sklad s to razsodbo, odnosno izda avtentično pojasnilo, da so trgovci tudi brez posebne dovolitve upravičeni dostavljati blago svojim odjemalcem tudi zunaj kraja svojega obrata. (Odobravanje.)

Zunanja trgovina

Sporazum o ustanovitvi direkcije za zun. trgovino

Vprašanje ustanovitve direkcije za zunanjo trgovino je odstavljeno z dnevnega reda, ker je bil med pristojnimi resornimi ministri dosežen sporazum tako glede organizacije direkcije kot tudi glede njenega delokroga. Končno besedilo uredbe bo v kratkem predloženo finančno-ekonomskemu odboru ministrov v odobritev. Sodi, da bo vlada takoj odobrila be-

sedilo uredbe in da bo ta razglašena še pred koncem tega meseca.

V Split je prišel italijanski parnik »Giuseppina«, ki bo natovoril 1000 ton naše pšenice. Prihodnje dni pride zopet enako velik parnik da naloži isto količino pšenice.

Prvi trgovinski sporazum med Madžarsko in Slovaško je dosežen. Slovaška bo dobavljala Madžarski les in celulozo za maslo.

Med Bolgarsko in Anglijo je bila sklenjena trgovinska pogodba.

Ker je padel izvoz nemških filmov, je prišla nemška filmska industrija v težko krizo. Nemška vlada je zato odredila, da mora biti v vsaki občini z nad 1500 prebivalci vsaj enkrat na teden filmska predstava.

Ze v 24 urah

barva, plesira in kemično snazi obleke, klobuke itd. Škrobi in svetlolika srajce, ovrtnike in manšete. Pere, suši, monga in lika domače perilo

tovarna JOS. REICH

Poljanski nasip 4-6. Šelenburgova ul. 3
Telefon št. 22-72.

Denarstvo

Pogajanja zaradi ureditve naših predvojnih dolgov Nemčiji

V Beograd je prišla pretekli teden posebna nemška delegacija, da doseže ureditev naših predvojnih dolgov Nemčiji.

Gre za dve vrsti dolgov: za posojila Srbije l. 1895. in 1909. v Nemčiji ter za avstro-ogrsko nasledstvene dolgove, predvsem za tako imenovane lorenške dolgove.

Nemci se predvsem zanimajo za dolgove Nemčiji, kar je tudi razumljivo, ker so ti dolgovi verjetno večji. Njih natančna višina pa še ni določena, ker se je veliko število obveznic izgubilo. Posebno zanimiva pa je pravna plat teh dolgov, ker gre tu za dolgove, ki so obseženi tudi v čl. 297. versajske pogodbe.

Pogajanja bodo zaradi težavnosti materije trajala najbrže dalj časa. Kakor se govori, gre Nemcem zlasti za to, da mi priznamo veljavnost teh dolgov.

Stanje Narodne banke

Po izkazu Narodne banke z dne 15. novembra se je njeno stanje spremenilo takole (vse številke v milijonih din):

Kovinska podloga se skoraj ni spremenila in je izkazana z 1.987,3.

Devize izven podloge so se znižale za 51,0 na 554,5.

Posojila so narasla za 25,1 na 2.529,8. Menična posojila so se povečala 30,0 na 2.359,3, lombardna pa so se znižala za 5,0 na 170,5.

Blagajniški zapisi finančnega ministristva so narasli za 47,5 na 711,1.

Razna aktiva so padla za 62,0 na 2.610,2.

Obtok bankovcev se je znižal za 92,8 na 9.079,5.

Obveze na pokaz pa so narasle za 178,0 na 1.800,4.

Razna pasiva so se zmanjšala za 53,6 na 351,0.

Stvarna vrednost zlate podloge znaša 3.162,1.

Skupno kritje se je zmanjšalo od 29,45 na 29,22%, samo zlato kritje pa 29,29 na 29,06%.

Obrestna mera je ostala nespremenjena.

Tedenski pregled beograjske borze

Tečaji na beograjski borzi so se stabilizirali in pesimistična presoja situacije beograjskih borzijanec se je izkazala kot pretirana. Naša država si je znala ohraniti nevtralnost in si jo bo znala tudi v bodoče. Tečaji vrednostnih papirjev pa so v veliki meri odvisni tudi od politične situacije in ker se je stabilizirala situacija, so se stabilizirali tudi tečaji. Zanimanje pa je padlo in je znašal ves promet zadnji teden 3,5 milijona din, kar je za 0,2 milijona manj kot prejšnji teden. Mali promet se pojasnjuje z odsotnostjo spekulacije, kateri sedanje cene ne konvenirajo, še posebej pa ne mala fluktuacija tečajev. Stabilnost tečajev se najbolj vidi v tečaju vojne škode. V začetku tedna je bil njen tečaj 436'50 do 436, zadnji dan tedna pa 436'50 in 437. Tudi tečaji dolarskih papirjev so ostali nespremenjeni. Od drugih papirjev je treba zlasti omeniti 4% agrarne obveznice, ki so skočile od 52'50 na 54 din.

Gibanje tečajev kažejo naslednje številke:

	10. XI.	17. XI.
2'5% vojna škoda	437'25	436'25
7% investicijsko	99'50	100'—
4% agrarne	54'—	54'50
6% begluške	81'—	81'—
6% dalmatinske	76'—	76'—
6% gozdne	74'—	73'50
7% Blair	90'—	90'—
8% Blair	94'—	94'—
7% Seligman	99'—	99'—
7% stabilizacijsko	96'—	96'—

Devizni promet je znašal pretekli teden 40,15 milijona din proti 42,3 milijona v prejšnjem tednu. Največ prometa je bilo v dolarjih, nemških markah in grških bonih. Solun, ki je bil prejšnji teden zelo čvrst, je v preteklem popustil od 36 na 34'50. Pariz in London sta se popravila, proti koncu tedna pa nekoliko popustila.

Na svobodnem deviznem trgu je bila ves teden obilica blaga. V Zagrebu je ponudba presegala povpraševanje dnevno za 20 do 30 tisoč dolarjev. Celo 50.000 dolarjev se je moglo en dan odstopiti za povpraševanje v Beogradu. Ta presežek dolarjev je nastal zaradi trenutnega zastoja v uvozu nafte ter bombaža.

Še vedno pa je dobivanje uvoznih dovoljenj zvezano s težočami, čeprav je postal postopek Narodne banke nekoliko bolj liberalen. Vse pa kaže, da se lažje dobe uvozna dovoljenja v Beogradu kakor v Zagrebu (da o Ljubljani sploh ne govorimo). Zato je tudi devizni promet v Beogradu večji.

Tečaji deviz vojskujočih se držav

	Na curiški borzi so notirale devize:	
Amsterdam	11. XI.	18. XI.
	236'70	236'50
London	17'20	17'37
Pariz	9'95	9'84
Bruselj	72'—	73'20
Berlin	177'25	178'50

Minister dr. Andres

o zatiranju spekulacije z živili ter ureditvi motornega prometa

Minister za trgovino in industrijo dr. Andres je sprejel novinarje ter jim dal daljšo izjavo o raznih gospodarskih vprašanjih. Predvsem jim je govoril o delu posebnega ministrskega odbora za proučevanje gospodarskih in socialnih vprašanj, ki se je ustanovil na pobudo predsednika vlade Cvetkovića. Dr. Andres je dejal, da je imel ta odbor v petek svojo prvo sejo. Na tej seji se je ugovarjalo, da je sedanja konjunktura znatno popravila položaj proizvajalcev ter da se razmere še nadalje ugodno razvijajo za proizvajalce. Zaradi skoka cen pa je nastala potreba zaščite gospodarsko slabših slojev. Gospodarska politika bo morala zato upoštevati socialni moment, zlasti še, ker skušajo spekulanti še bolj dvigniti cene. Zato je odbor sklenil, da se popijejo vse zaloge pšenice in koruze, ki se nahajajo pri tr-

govcih in mlinih. (Zakaj ne tudi pri producentih?)

Na drugi strani se je opazilo, da se nadaljeval minister dr. Andres, da so se izkazale metode intervencije dosedaj kot nezadostne, ker niso dosegle kmetske proizvodnje. Zato je nastala znatna dispariteta med cenami kmetovalca in cenami, ki veljajo za izvozno blago. Odbor je sklenil, da nujno prouči ukrepe, ki naj bi to dispariteto zmanjšali, da bi se omogočilo kmetovalcu, da bi imel od živine ravno tako kakor od žitaric čim večjo korist. Nadalje je bilo sklenjeno, da se bo pospeševal domači obrt, ki bi mogel dati kmetu in tudi mešanom nov zaslužek. Ministrski odbor da bo deloval zelo aktivno in g. minister je prepričan, da bo njegovo delo tudi uspešno.

Minister dr. Andres je nadalje

Devizni promet na ljubljanski borzi je znašal pretekli teden 11,75 proti 13,08 milijona dinarjev v prejšnjem tednu.

Slovaška narodna banka je izkazala dne 7. novembra kovinske in devizne podlage (vse v milijonih Ks) 52,7, obtoka bankovcev pa 368,7 milijona Ks. Bilančna vsota znaša 751,9.

Rok, do katerega morajo vsi francoski državljani prijaviti svoja premoženja v tujini, je francoski finančni minister Reynaud podaljšal do 15. januarja.

V preteklem tednu je bilo izvoženo v U. S. A. za 27,05 milijona dolarjev zlata, za 7 milijonov več kot prejšnji teden.

Na panameriški konferenci so razpravljali o ustanovitvi centralne banke za vso Ameriko. Načrt za to banko bo sestavil delegat Mehike.

Trije angleški bombniki so se morali spustiti na belgijskem ozemlju. Belgijske oblasti so takoj vsa tri letala zaplenile, posadko bombnikov pa internirale.

Nemčija je baje prodala ladjo »Bremen« Rusiji. Zatrjuje se, da Anglija te prodaje ne bo priznala. Nizozemski 8400tonski parnik »Simon Bolivar« je zadel blizu angleške obale na odtrgano mino in se v kratkem času potopil. 90 ljudi je bilo ubitih ali je utonilo, okoli 100 pa je bilo ranjenih. Angleži trde, da je parnik zadel ob nemško mino. Rešeni potniki pripovedujejo, da sta bili dve eksploziji. Nekateri trde, da je bil parnik torpediran. Na Holandskem je nastalo zaradi potopitve parnika silno razburjenje.

Stanje naših kliringov

Naše terjatve proti Nemčiji so znova padle, in sicer za 21,5 milijona din, da znašajo le še 72,8 milijona. Narasle pa so naše terjatve proti Češko-Moravski in dosegle zaradi tega že skoraj 60 milijonov Kš. Naši izvozniki morajo zato silno dolgo čakati na plačila in so zategadelj sklenili, da v Češko-Moravsko ustavijo izvoz svinj. Znatno je nazadoval naš dolg Italiji. — Gibanje naših kliringov je razvidno iz naslednjih števil (vse v milijonih dotične valute):

Aktivni kliringi:	15. 11.	8. 11.
Bolgarska din	1,56	1,36
Madžarska din	19,17	20,99
Nemčija RM	5,22	6,73
Češko-Moravska Kš	55,93	48,94
Slovaška Ks	3,19	3,45
Spanija pezeta	2,93	2,93

Pasivni kliringi:	15. 11.	8. 11.
Belgija belg	1,42	1,42
Bolgarska din	2,08	1,90
Italija din	122,35	129,21
Poljska din	26,89	26,89
Romunija din	40,55	34,77
Turčija din	2,67	2,12
Šveica šv. fr.	0,38	0,45

Boj za romunsko nafto

V Bukarešto je prišel na čelo 10 članske delegacije vodja gospodarskega oddelka nemškega ministristva dr. Clodius, da se pogaja z romunsko vlado o večjih romunskih dobavah, njihovem plačilu ter prevozu. Zlasti pa želi Nemčija, da poveča Romunija svoje petrolejske dobave. Romunija pa pravi, da ji je to nemogoče, ker sta velike količine petroleja kupile Anglija in Francija in tudi vse blago takoj plačale v gotovini. Pa tudi v klirinškem prometu z Nemčijo so nastale težave, ker so začele tvrdke iz drugih držav močno konkurirati nemškemu blagu. Ta konkurenca je tem nevarnejša, ker se Romuni pritožujejo, da se kakovost nemškega blaga zelo slabša. Romuni nadalje izjavljajo, da je tudi izvoz nafte v Nemčijo veliko bolj težaven. Skozi rusko ozemlje železniški promet še ni urejen. Za prevoz po Donavi pa manjka petrolejskih ladij in vlačilcev. A tudi železniških cistern za prevoz skozi Madžarsko manjka.

Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani opozarja delodajalce,

da so v prejšnjem mesecu dostavljeni plačilni nalogi zapadli v plačilo. Prispevki morajo biti poravnani v osmih dneh po prejemu plačilnega naloga!

Za čuvanje pravice zavarovanec do pokojnine je potrebno, da so zavarovalni prispevki dejansko plačani!

To opozorilo je smatrati kot opomin! Proti delodajalcem, ki ne bodo poravnali prispevkov, mora urad uvesti prisilno izterjavo brez predhodnega opomina. Urad izvršuje važne socialne dolžnosti, ki ne dopuščajo odlašanja.

Mlin na 4 kolesa in ugoden prostor za žogo sta naprodaj v Podturnu pri Dol. Toplicah. Vprašajte pri Kmetški posojilnici v Ljubljani.

Povpraševanja po našem blagu v tujini

559 — Tel-Aviv: litopon, cin-kovo belilo, kalcijev karbid, loj v prahu, bolhač v prahu,

560 — Marseille: trgovski konzorcij išče zvezo s tvrdkami, ki bi hotele izvažati v Francijo oziroma uvažati iz Francije,

561 — Amsterdam: kavstična soda, soda bikarbona, kalcijev cianamid, ekstrakti za strojenje kože (kostanjevi in hrastovi),

562 — Budapešta: išče se za izvoz v Švico 50 do 100 ton koruznega škroba, škrob iz krompirja, glikoza,

563 — Praga: orehova debela,

564 — Hamburg: surove kože drobnice in divjačine, čreva in razne druge surovine,

565 — Oslo: jagnječje kože za krzna in plašči iz tega krzna,

566 — Amsterdam: cevi za polivanje iz konoplje in lanu,

567 — Aleksandrija: hrastovi parketi, vezane plošče, hrastov les, železne cevi za kanalizacijo,

stranišni sedeži, blesteč črni grafit,

568 — Curih: slivovica,

569 — Zagreb: telečja mesovina, ovčja, goveja in konjska, živalska dlaka, ovčja volna strižena, volnene in lanene cunje,

570 — Rosario: ponuja se zastopnik za kemične in drogerijske proizvode,

571 — Hamburg: trikotlaža, rokavice, gumbi iz biserne matice, svileni šali, ter naramnice za izvoz v skandinavsko deželo,

572 — Svensborg (Danska): otrobi, perutnina, mlinski odpadki, ofjate pogače, žitarice, seno, slama za izvoz v skandinavsko državo.

*

Interesenti naj se obrnejo z navedbo tekoče številke ter kraja, na katerega se povpraševanje nanaša, na Zavod za pospeševanje zunanje trgovine, informacijski odsek v Beogradu, poštni predal 818.

Doma in po svetu

Dr. Maček je dal »Pesti Hirlap« izjavo, v kateri pravi: Sporazum, ki sva ga sklenila predsednik vlade Dragiša Cvetković v imenu regentstva in vlade ter jaz kot zastopnik hrvatskega naroda, je ustvaril trdno podlago zajednici Srbov in Hrvatov ter tudi na zunanji združil Srbe in Hrvate v enotno zvezo. Ta posel ni še popolnoma dovršen in še marsikaj čaka na rešitev. Jasno pa je to, da je zaradi tega sporazuma postala Jugoslavija čvrsta komponenta za mir na Balkanu in v srednji Evropi. Sedaj moremo sklepati s sosedi ozke gospodarske, pa tudi politične zveze, zlasti pa z Madžarsko, Romunijo in Bolgarsko. V sedanji vojni bomo napeli vse svoje sile, da ohranimo svojo nevtralnost. To se nam bo posrečilo tem lažje, ker je Italija pripravljena ohraniti

svojo nevtralnost. Kljub temu pa ni aktualno, da bi govorili o formalnem bloku nevtrálnih držav.

Na sestanku muslimanskih pravnikov v Sarajevu je bilo sklenjeno, da se ustanovi akcijski odbor avtonomistične stranke, ki bo izdal tudi svoj list. Ta se bo imenoval »Bosna« ter bi izšla prva njegova številka 25. t. m.

Hrvatski frankovski študenti so priredili v Zagrebu velike demonstracije, nato pa demolirali po mestu več trgovin. Tako so popolnoma oplenili trgovino z orožjem Kočonda v Gunduličevi ulici. Tudi velika okna v kavarni Korzo so razbili. Policija je šle po dveh urah upostavila red. Policija je aretirala okoli 30 demonstrantov med katerimi je bilo mnogo sumljivih tipov. Po demonstracijah so nekateri prodajali revolverje tudi po 20 din.

Ljubljanska bolnišnica za duševno bolne je sklenila, da ustavi 20. novembra obrat in da pošlje vse bolnike, tudi nevarne, domov. Če se ji ne dajo zadostni krediti

za prehrano osebja in bolnikov. Ljubljanski dnevniki pišejo o škandalu, ki bi s tem nastal.

Slovenska nogometna zveza se je ustanovila v Ljubljani. Za predsednika je bil izvoljen dr. Janko Kostli. Zagrebška občina bo izdala za obutev in obleko za 4000 otrok pol milijona dinarjev.

Trgovinska zbornica v Zagrebu zahteva, da se izda nov devizni pravilnik.

Cene bencinski mešanici se ne bodo zvišale, kakor se poroča iz Beograda.

Pri zagrebški borzi dela je prijavljenih 6000 brezposelnih.

Tekstilne tovarne v Mariboru so zvišale delavcem plačo za 10%. To zvišanje se je izvršilo v smislu sklepa zadnje seje Zveze industrijcev v Ljubljani.

Predsednik Roosevelt je proglasil novo trgovinsko pogodbo z Venecuelo, hkrati pa izdal naredbo, da ugodnosti trgovinske pogodbe ne veljajo za nemške proizvode. S tem se onemogoča uvoz nemških proizvodov v Združene države skozi Venecuelo.

Vodilne osebnosti ameriških bank so izjavile, da bodo finančno podpirali Finsko, če bi sovjeti skušali uničiti finske finance. Ameriški listi pišejo, da je ta sklep odgovor Amerike na napade sovjetskega tiska na Ameriko.

Ameriški bankirji so se zedinili, da bodo dovolili bančne kredite tudi Franciji in Angliji, kar ni prepovedano po zakonu o ameriški nevtralnosti. Teoretično bi mogla dobiti te kredite tudi Nemčija, drugo vprašanje pa je, če bi jih tudi v resnici dobila.

Italijanska vlada je razpisala natečaj za dobro nadomestilo za kavo. Ta surogat mora vsebovati kofein in alkaloid, ki je v kavi in čaju.

Grčija je uvedla davek na izredne dobičke grških trgovskih ladij v sedanji vojni.

V Kanadi se bo vsako leto izvežalo za angleško vojsko 25.000 pilotov. Za pouk bo na razpolago 6000 letal. Že v prihodnjih mesecih bo izvežanih 10.000 pilotov.

Nemčija in Rusija sta se sporazumeli o zamenjavi prebivalstva. Iz nemškega ozemlja bi se izselilo okoli en milijon Rusov in Ukrajincev, iz ruskega pa okoli 115 tisoč Nemcev.

Iz Berlina poročajo, da so bili v petek justicirani trije, ki so bili obsojeni zaradi vohunstva.

Mnogo Nemcev se je v zadnjem času izselilo iz Nizozemske. Večina je odpotovala v Ameriko.